

Apróhirdetések

Hirdetési díjazás: minden szó egyszerű beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 82 fillér. **Allást kerestél?** szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdeték-felvétele: Budapest, VII., Sipca 10. — Jelígs levelek kettős borbán válaszbélyeggel ugyanoda endők. — Apróhirdetések csak elzotes lefizetése mellett közhölhetők.

ח"ה גדול בתורה ובמדות וביראה
 עניי מגלחתישם להיתבוע תעו
 תת כערס. אגלנתוק ע לוק קי
 שחיווללוהז תתענדוק,
 להם לה ילעגערע.

ZONKÉT esztendő óta közveházasságokat Nagy Jenő, Ráczzi-ut 57/b. Telefon. Cégnélküli velezés.

EP, csinos fiatal leány részére előkelő orth. családból keresek benősülés céljából, elsőrangú cégnél jól bevezetett ügynökséghez, jó megjelenésű, intelligens, volt böchert, ki vevők látogatására és akvirálására alkalmas. Csakis komoly és teljes című ajánlatokat kérek ושה שנה אהים נים ית' jeligére a kiadóba.

SZLOVENSZKÓ egyik forgalmas városkájában, tekintélyes, vallásos család, intelligens leánya részére — kinek jólmenő női divatüzlete és hozománya van, — megfelelő kereskedő, utazó vagy hivatalnokember, 30 éven felüli, (esetleg özvegy) keresetetik. Ajánlatok „Komoly szándék” jeligére, Bratislava, Hauptpostlagernd, kéretnek.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövöde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

Sirkövek

Adler J. sirkőraktárában

Telefon: József 364-20.
 Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

Pollák Sarolta

kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószer (arcról, karról) minden eddigig felülmul! Többszörösen kintüntetve! Rögtöni hatás!

Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
 Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházal szemben.

MELAMEDOKNAK! A püspökladányi melamed-állás, melyre a mult számunkban pályázat volt kiírva, már be van töltve!

KÖZÉPKORU ÖZVEGYASSZONY elhelyezkedne kizárólag szigoruan orth. kóser háztartásban. Leveleket „Orth. háztartás” jeligére a kiadó továbbít.

LÖWINGER SAMUEL, Kaba. Házaszággözvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

GYAKORLOTT német-magyar orth. urilány állást keres mint-nevelőnő, vagy mint házvezetőnő. „Videkre is” a kiadóba.

ELLÁTÁS-OKTATÁS. Szigoruan vallásos, intelligens orth. házban (új épület, minden komforttal), Bratislavában, nyugdíjazott tanítónál 2-3 jesszede-tóra növendék teljes ellátásra, esetleg csak lakásra felvétetik. A tanulók ugyanott magyar, német, héber és szlovák oktatásban is részesülhetnek. Leveleket „Pozsony” jelige alatt a kiadó továbbít.

KERESEK 21 éves ügyes üveges segédet, vallásos, megbízhatót, aki mészkereskedésben is segíteni tud. Friedman Sal. Celldömölk.

KERESEK egy böchert, ki 5-6 gyermeket alef-béztől gemóre-rasi-ig tanítana. Cim a kiadóban.

PERFEKT főző minden orth. házhoz Vácra felvétetik. Jelentkezni este, Bp., Kun-u. 12, I. 10.

GYERMEKTELEN házas elvállalna kisebb gyermekeket, alef-bész és ivri tanításra. Cim a kiadóban.

KERESEK mikvó melegítéshez jó karban levő szamovárt. Czeisler Lipót, Alsóábrány.

FIATAL nős, gyermektelen, volt kereskedő melamed-állást keres, esetleg óratanítást is vállal. „Joré somájim” jeligére.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Értésítem a nagyérdemű közönséget, hogy *Miskolcon* orth. kóser étkezdémet megnyitottam. Megbízható, szolid árak, pontos kiszolgálás. — Özv. Szabó Ábrahámné, Miskolc, Zsolczi-kapu 14.

Önérzetes zsidó csak a szombattartó cég által gyártott, világhírű

BARBIEN

késnélküli borotválóport használja.
BARBIEN VEGYIPAR
 Budapest, VI., Király-utca 30.
 Telefon: 143-82.

„FAVORIT”

fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UTCA 51.
 Szombaton zárva.
 Értésítésre házhoz küldök.

Tátralomnic!
Magas Tátra!

Egyetlen szigoruan megbízható orth. נשך Pensió a Magas Tátrában. Elsőrangú konyha és kiszolgálás. Tátralomnic egyike a legjobb és legforgalmasabb helyeknek a Magas Tátrában. Egész éven át nyitva.
SCHREIBER MÓR, TÁTRALOMNIC
 Bugsch Villa.

Csodaszép
parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
 hölgytödrász
 Budapest

VI. Andrassy-ut 19
 Telefon Aut. 199-10

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
 Budapest, VII., Kertész-utca 21.

Budapest, 1931. április 24.
 5691 lpor 7.

40 fillér

VII. évfolyam 16. sz.

אללעמיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
 Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
 Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A miniszterelnök nyilatkozata

A magyar orthodoxia szempontjából foglalkoznunk kell azzal a közleménnyel, mely mint gróf Bethlen István miniszterelnöknek Jacob Landau, a newyorki Zsidó Távirati Iroda elnöke előtt tett nyilatkozata, látott napvilágot. Landau ur a világháboru vége felé indította meg vállalatát, az ITÁ-t, melynek célja volt, állandóan informálni a világ zsidó sajtóját zsidó hírekkel. Egynéhány év alatt a távirati ügynökség fellendült s jelenleg Newyorkban, Londonban és Berlinben vannak irodái. Landau ur szokott néha körutat tenni a nagyobb európai városokba s anyagot gyűjt vállalatának. Meginterjúvolja az illető ország egyes vezérférfiit s e nyilatkozatokat azután terjeszti. A legutóbbi időben nem voltak mindig szerencsések e megszólaltatások s nem olyan értékesek, mint a vállalat közlései a belső zsidó életéről. Elsősorban azért, mert a nyilatkozásra birt politikusok kényszeredetten a legismertebb általánosságokat mondták. Állandó motívum: „a zsidókat becsüljük, az antiszemitizmus csak sporadikus jelenség, a kormány résen van, a külföldi lapok túloznak” stb.

Ilyen szokványos szövegekből tevődnek össze az ITÁ-nak juttatott államférfiui megnyilatkozások, amelyek csak ott váltanak ki recenzust, ahol élénk zsidó élet lüktet. Így például Landau urat lengyelországi tartózkodása alatt a zsidóság egy része úgy kezelte, mint egy előkelő idegent, akinek „zsidó-akciója” az illető ország zsidóságára nem válik mindenkor üdvére.

Lényegében véve ezzel kellően értékeljük az ITÁ-nak a magyar miniszterelnöktől nyert nyilatkozatát. Ennek értelmében ma Magyarországon nincs már oly antiszemitizmus, mint 10 év előtt; a proletárdiktatura után a közhangulat zsidó-ellenes

volt, mert a bolsevizmusban jelentékeny szerepet játszottak a zsidók; ebben az antiszemita periódusban született meg a numerus clausus, amely most már nemcsak a zsidók ellen fordul, mert nem szabad a szellemi proletáriátust szaporítani. A köztisztviselők sorában a zsidók igen kis mértékben foglalnak helyet, de el kell ismerni, hogy a zsidók egy konstruktív s tehetséges elemet képeznek, mert lényegileg hozzájárultak Magyarország fejlődéséhez, nagy szerepet játszanak az irodalomban, a tudományban, kereskedelemben és iparban.

Reméljük és óhajtjuk, hogy a miniszterelnök kijelentéseit a külföldi sajtó megértéssel és rokonszenvvel keltő módon fogja fogadni. Ellenben a nyilatkozatnak a hazai zsidó kiválóságokra vonatkozó részletének egyes pontatlanságaiért *kénytelenek vagyunk a felelősséget Landau ur utja zsidó rendezőire hárítani.* A miniszterelnök felsorol egynéhány kiváló zsidót Magyarországon. Felsorolja a pesti izr. hitközség elnökét. Bennünket kellemetlenül érintett, hogy a budapesti orthodox hitközségi elnök, *őbudai Freudiger Ábrahám* neve hiányzik, aki ugy közgazdasági, mint felekezeti közéleti szempontból kiváló. Az ország rab-bikarából csak a pesti kongresszusi vezető főrabbi van említve. *Löv Immanuel* nem jelent klasszist? S mily sokezer zsidó van a világon, aki tud Magyarországról, mert a Hegyalja egy kis helységében működik a — *mádi gaon?* S ha az irodák működéséről van szó, akkor talán *Hartstein Lajos* orthodox ügyvezető alelnököt is meg kell említeni! Ellenben *teljesen fölösleges* volt megemlíteni az 50 éves jubileumát megüli „Egyenlőség”-et, miután be lett már bizonyítva a sajtó hasábjain, hogy a nagy zajjal megüli ju-

bileum — nagy tévedés volt, vagy szándékos antedatálás teljes két évvel.

Hihetetlennek tartjuk, hogy a kormányelnök azt mondta volna: „a zsidók két csoportra oszlanak: többségük neológ, ezek teljesen asszimilálódtak, míg az orthodox csoport némely régi formához ragaszkodik.” Az orthodox csoport valójában nem *némely* régi formához ragaszkodik, hanem hűségesen betartja az évezredek i-teni törvény rendelkezéseit. Ha „asszimilálódás” alatt hazafiasságot és magyar kultúrát kell érteni, akkor nem lehet különbséget tenni orthodox és neológ zsidók között, ha pedig elzsidótlanodást, akkor ezt ki-méletből is el kellett volna hallgatniok azoknak a zsidó férfiaknak, akik a kommuniké megjelentetésének előkészítésében közreműködtek. Ők felelősek a helytelenségekért és pontatlanságokért.

Gróf Bethlen István miniszterelnök hétfőn audiencián fogadta Landau Jakobot, az ITA newyorki elnökét, aki előtt a magyar zsidók helyzetének az ő 10 éves kormányelnöki működése alatti kialakulásáról nyilatkozott. Az interjúrol a köv. féléhivatalos közlemény jelent meg:

— A keresztények és zsidók közötti vonatkozások Magyarországon ma megközelítőleg ugyanazok, mint a háború előtt. Azon körülmény, hogy az 1919-i bolsevista forradalomban zsidók jelentékeny szerepet játszottak, annakidején nagy tápot nyújtott az antiszemita mozgalomnak. De az utóbbi 10 év folyamán az antiszemitizmus befolyása a közvéleményre, lényegesen csökkent. A régebbi, antiszemita periódusnak, köszönheti bevezetését a numerus clausus, mely ugyan érvényben van; de az erre vonatkozó törvény időközben meg lett változtatva, ami

által offenzív formáját elveszítette. Megjegyzendő, hogy a numerus clausus nem kizárólag antiszemita motívumokra vezethető vissza, hanem azon állapotokra is, melyek Magyarországot kényszerítették, a főiskolai ifjúság számát csökkenteni. Magyarország elveszítette területének kétharmadát és ennek következményeként 300—400.000 tisztviselő, ügyvéd, orvos, mérnök összeszorult egy sokkal kisebb lett országban, mely képtelen volt mindannyiuknak a megélhetését biztosítani. A numerus clausus már nem kizárólag zsidók ellen lesz alkalmazva; de azt hiszem, hogy mindannyian, zsidók és nem-zsidók, akik ma intellektuális pályát választani akarnak s az egyetemeket megrohanják, csupán a szellemi proletariátus sorait szaporítják. Az akadémiai pálya túlszűfoltóságát, az adott körülmények között, praktikus szempontból nem tarthatom kívánatosnak. Mégsem kételkedem benne, hogy a numerus clausus, mihelyt ezek a körülmények megszűnnek, teljesen el lesz törölve.

— A gazdasági krízis Magyarországon a zsidókat a többi lakosságnál nehezebben sújtja, mivel ők többnyire a kereskedelem terén tevékenykednek, mely egy gazdasági depresszió idején a legerősebben szenved. Épen most tanulmányozok egy könyvet, mely érdekes adatokat tartalmaz, a zsidóknak a különböző foglalkozási ágakban való elhelyezkedéséről. Az összes kereskedők 40%-a, a bankárok, ügyvédek és orvosok 25%-a zsidó. Csupán egy igen csekély százaléka a zsidó lakosságnak foglalkozik mezőgazdasággal. Ugyancsak csekély létszámmal vannak zsidók képviselve a köztisztviselők sorában. Az ország nagy területrészeinek elcsatolása, az ebből eredő lakosságcsökkenés, továbbá a gazdasági világválság, mely Magyarországot sem kímélte meg; mindezek a tényezők összejárultak, hogy a zsidó kereskedő helyzetét megnehezítsék.

— Mindenesetre azonban el kell ismerni, hogy a zsidók egy konstruktív és tehetséges elem alkotnak és hogy ők, Magyarország fejlődéséhez, igen jelentékenyen hozzájárultak; ugyancsak előkelő szerepet visznek

a szépirodalom és tudomány terén, az ország kereskedelmében és iparában. Én ismerek számos zsidót vezető állásban, így például Stern udvari tanácsost, az ügybuzgó elnökét a pesti zsidó hitközségnek, mely egyik legerősebb zsidó hitközsége Európának; továbbá Kohner Adolf bárót, Hevesi Simon dr. vezető fő-rabbót, Frankl Adolf urat, Sándor Pál országgyűlési képviselőt, Vészi Józsefet, a „Pester Lloyd“ főszerkesztőjét, Európa egyik legismertebb publicistáját. Ezenfelül rendelkezik

a magyar zsidóság saját felekezeti sajtó fölött; az „Egyenlőség“ című hetilap nemrégülte meg 50 éves jubileumát.

— A zsidók két csoportra oszlanak az országban; többségük a neológ irányzathoz tartozik, ezek teljesen asszimilálódtak; míg az orthodox csoport némely régi formához ragaszkodik. Mindkét csoport el van hivatalosan ismerve az államtól és az egymástól különböző, vallásos és pedagógiai működésükben, a kormány támogatásában részesülnek.

Végre meg lett állapítva a spanyol forradalom zsidó jellege

A „Zsidó Ujság“ mult heti számában elmékedtünk arról, hogy a spanyol államforma átalakulása miatt nálunk némely antiszemita lap milyen zavarba jut, mert nem sütheti a spanyol forradalomra a zsidó bélyeget, hisz Spanyolországban már 400 év óta nem lakik zsidó. Csalódtunk e feltevésünkben. Az antiszemita „Nemzeti Ujság“ egy andalgó hidalgó szájába a következő sületlenségeket adja:

— A spanyol forradalomról jellemző, hogy tömegesen neveztek ki zsidó tisztviselőket az új rezsim urai. Magában a kormányban négy zsidó miniszter s államtitkár van, a többi félzsidó vagy zsidó származék, mint Unamuna vagy Zamora. Mi köze a katolikus, monarchista spanyoloknak, baszkoknak és karlista katalánoknak ehhez a félbolsvista-zsidószabadkóműves forradalomhoz?

— Az első eredménye a forradalomnak: a spanyol királyság alkotásaira való bomlása. A katalánok nem köztársasági érzelműek. A hazárulásért agyonlőtt Ferrer nem volt katalán. Marannus zsidó ivadék volt, aki a katolikus katalán munkásokat terrorizálta, stb...
No végre!

*
A spanyol köztársaság területén a katalánok külön államot akarnak alkotni a lapok közlése szerint. Ebből az alkalomból egy kolozsvári újságíró érdekes visszaemlékezést közöl másfél év előtről. A katalán

emigránsok genfi kiküldöttei arra a hirre, hogy a zsidó delegáció a spanyol kiüzetési dekretum kivételes eltörlését követelte — nem hivatalosan megengedték, hogy egyes zsidók letelepedhessenek — megjelentek a zsidó delegáció előtt és átadtak egy manifestumot: „A katalán hazafiak értesültek arról, hogy a Népszövetség mellett működő zsidó delegáció az 1492-ik esztendőben kelt, a zsidók kiüzetéséről szóló ediktum visszavonását kérte Spanyolországtól. A katalán hazafiak a zsidó delegáció elnöke útján akarják tudatni a zsidó néppel, hogy szívük teljes melegével kívánnak harcolni a kiüzetési ediktum visszavonása érdekében.“

A továbbiak során elmondták: — Csak kerüljünk mi egyszer szóhoz odahaza, majd meglátjuk, mit fogunk mi csinálni. Akkor mauzoleumot emelünk a spanyol inkvizíció szerencsétlen áldozatainak emlékére, hogy esodájára fog jární az egész világ, és márványba faragjuk az inkvizíció ismeretlen hősenek szobrát. A megaláztatás, a dacos, méltóságteljes és tántoríthatatlan ellenállás szimbóluma lesz ez a szobor.

Talán ők maguk sem gondolták, hogy másfél év alatt az ígértük aktuális lehet.

— AZ „AJHEL DÓVID“ SZÁZADIK JAHREITJA. Sziván 22-én 100 éve lesz annak, hogy Vágúj helyen elhunyt Rabbi Dóvid Deutsch főrabbi, aki a talmudi világban nevezetes az „Ajhel Dóvid“ című könyve által. Legendákat költöttek nagy vallásosságáról. Levelezett a híres prágai gaonnal, Rabbi Jechezkel Landauval, a „Najdó Bijehüd“ -val. Neve sokszor előfordul a „Chászám Szajfér“-ben is. A vágúj helyi hitközség nagy ünnepség keretében akar hódolni a nagy férfi emlékének.

A minszki vértanu-majhel esetéhez

— Levél a szerkesztőhöz —

Megrendüléssel olvastam a Zsidó Ujság mult számában arról, hogy a szovjet területén mily barbár brutalitással üldözik a „berisz miló“ szertartását s hogy mily kegyetlenül ítélték fegyházra egy szent hivatását teljesítő majhelt. Az orosz ügyész vádbeszédéből megragadta figyelmemet az a részlet, amelyben a miló-t „egyiptomi szokásnak“ mondja. Ezzel kapcsolatban eszembe jutott palesztinai utam egyik epizódja. A kairói világhírű muzeumban jártam utitársaimmal. köztük néhány rabbiaval. Hirtelen megakadt a szemem egy meztelen férfi éreszobron, amelyen a vallástörvényünk által előírt circumcizió plasztikusan látható volt. Csodálkozással figyelmeztettem utitársaimat ezen feltűnő jelenségre azal, hogy úgy látszik, az egyiptomiak is már megtartották a milót. De ugyanakkor keresztülvillant az agyamban e jelenség megfjétése is, melyet rögtön közöltem álmétkodó társaimmal:

„Éhezett egész Egyiptom s a nép kiáltott Faraóhoz kenyérért. Faraó

pedig azt mondta az egyiptomiaknak: menjetek Jajszféhez és amit mond nektek, tegyétek meg.“ Ezt olvassuk Berésisz 41. fejezetének 55. versében. Ehez Rasi azt jegyzi meg: Jajszfét azt mondta nekik, hogy végeztessék magukon a milót s amikor ezt felpanaszolták Faraónak, azt mondta: Miért nem raktároztatok be gabonát, hisz kihirdettem, hogy hét szük esztendő következik? Felelték: Beraktározunk, de elromlott. Erre Faraó: „Akkor tegyétek meg, amit ő mond nektek, mert ha elrendel, hogy a gabona elrohadjon, elrendelheti halálunkat is.“

Rási e kijelentése a midrásból ered s így látjuk, hogy régi zsidó hagyomány szerint, az egyiptomiak a circumciziót Jajszfét ideje táján gyakorolták. — Minden szobor alján ott láthatni a szükséges magyarázatot. Megnézzük a mi szobrunkat s ime — a jelző-táblán ott találjuk az évszámot, amely megfelel Jajszfét egyiptomi működésének.

A zsidó hagyomány alapján ime az ellenkezője igaz: Nem a zsidók vették át a milót az egyip-

tomiaktól, hanem megfordítva. S így válnak szappanbuborékokká a Tóra ellen irányított, rosszindulatúan mérges hipotézis-lövegek.

Hermann Ignác.

Az antiszemitizmus kérdése a svájci konferencián

Genfből jelentik: A „Weltstudentenwerk“ konferenciájának második napján a zsidó diákoknak az európai egyetemeken elfoglalt helyzetével foglalkoztak a delegátusok. Az ott elhangzottak figyelemre méltók orthodox szempontból is. — A középkorban — mondta a referens — a keresztény egyetemeket nem látogatták zsidók. Ezeknek megvoltak a maguk rabbinikus főiskolái, amelyek rendszerint sokkal nagyobb kiképzési lehetőségek nyitnak számukra. Csak a 19. században kezdték a zsidók az európai egyetemeket felkeresni. A 19. század végén pedig megszületett a főiskolai antiszemitizmus. A háboru után az antiszemita mozgalom megerősödött s bár még mindig politikai és faji jelszavakat hangoztat, igazi hajtőerejét gazdasági vonatkozásban találta. A referens behatóan foglalkozott ezután

SZOMBATI ÉTELEK
ÉS A
כשר
Ceres

100 éves Hutter

ELVÁLASZTHATATLAN FOGALMAK.

ארטה. כשר אה למהדרין מן המהדרין!

LAURANA fűrdő, **ABBZIA** mellett.

A legkellemesebb tengeri nyaralóhely, gyönyörű szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — Elsőrendű orth. magyar konyha, melyet a vallásosságáról híres máramarosszigeti talmudtudós Reb Jákajv Grünwald, z. c. l. leánya vezet. Napi pensió 28—38 lira. Kérjen prospektust.

a különböző vádakkal, amelyekkel antiszemita részről a zsidókat illetik. A legnagyobb bajt Parkes referens abban látja, hogy zsidó egyének ellen emelt vádakat az egész zsidóságra ki szokták terjeszteni. Ismertette azokat a történeti okokat,

amelyek következtében a zsidók bizonyos hivatali ágakra koncentráltak s ezzel kapcsolatban megemlítette a zsidóságnak ama modern törekvését, hogy beható átrétegződést idézzon elő a zsidó társadalmi kategóriákban.

Legenda egy rebbe megtért fiáról

... A híres szasszovi caddik egyik fia apja halála után elszakadt szülővárosától, messze földre került, könnyelmű világi életet élt és mindarról, ami apái hitéhez kötötte, mint-ahogy teljesen megfeledkezett volna. A város is lassanként elfeledte őt, apjának egykori tábora lemondott róla. Tíz évvel később történt, hogy megjelent a szasszovi jámboroknál, felvételét kérte a chaszideus gyülekezetbe és azontul mint alázatos és hallgatag hívő élt közöttük haláláig. Megtérése történetét pedig így mesélte el — kevéssel halála előtt — a község egy öreg emberének:

— Tudjátok, milyen szabad, milyen kicsapongó, milyen lázas életet éltem. Sok városban jártam, messze nyugaton, tengereken és hegyek között. De egyszer történt, hogy — magam sem tudom, hogyan — visszavetődtem Lengyelországba, valami városba, ahová egy csapat jóbaráttal érkeztem. Nagy lakomát csaptunk, valaki közülnk örökséghez jutott és azt ünnepeltük. Egyszer, jól emlékszem, éjfél után volt, egy hangos mulatóhelyen egyikünk azt indítványozta; fogassunk be és menjünk át a szomszéd városba, ott másnap hajnalig valami énekes komédiában vehetünk részt. Tavasz éjszaka volt; a tervet újjongva fogadtuk és az egész mulató társaság — egy vidám színész-csapat is velünk volt — áthajtatott borgőzös fővel a szomszéd városba.

Emlékszem, amint megérkeztünk, feltűnt a város halotti csendessége. Egy lélek se járt már az utcákon. Mi leszálltunk a kocsiokról és hangosan, hahotázva és nótázva jártuk végig a tereket és utakat, keresve azt a mulatóhelyet, ahol még befogadnak. Hajnal felé — már kóválygott a fejünk — a város szélére értünk, szűk sikátorok közé. Ekkor valahogy véletlenül elmaradtam a társaságtól.

Önérzetes zsidó csak a szombattartó cég által gyártott, világhírű

BARBIEN

késméltó horotválóport használja.

BARBIEN VEGYIPAR

Budapest, VI., Király-utca 30.

Telefon: 143—82.

És ebben a pillanatban... Igen, tisztán emlékszem, akkor már valami különös öröm lüktetett bennem, az az érzésem volt, hogy valaki vagy valami körülöttem nagyon akarja, hogy örüljek... Az utca végén három hegyre nyílt kilátás, amelyek éppen akkor kezdtek kibontakozni az éjszakai sötétségből.

És ebben a pillanatban, ahogy ott a sikátorban magamra maradtam, világosan láttam, hogy a három hegy egymásnak hajlik s hallottam, amint felsóhajtanak:

— *Jiszgadal...*

Ugy csuklottam össze, mint akit szíven ütöttek. Megfordultam, kiáltani akartam. De a vidám társaság már messze járt, nem törődött velem, észre sem vették, hogy elmaradtam. S akkor az utca is mintha megváltozott volna és hangok töltötték meg a levegőt.

— *Jiszgadal* — suttogták a házak.

— *Jiszgadal* — búgták odakint az erdők és falyok.

— *Jiszgadal* — kiáltotta a hajnal a város felett.

— *Jiszgadal* — dadogták a kövek, fák, füvek, virágok. Az egész város megmozdult.

— *Jiszgadal* — sírta ezer emberi hang a távolból. Tántorogva értem az utcasarokra, ahol egy öreg koldus aludt. Felráztam és fülébe kiáltottam:

— Ember, micsoda város ez? Mi a neve?

— Szasszov — mondta fáradtan és a szemei újra lecsukódtak.

Szasszov, az apám városa. De hát milyen nap van ma? Tavasz, március... és hirtelen a szivembe vágott: ma van tíz éve, hogy apám meghalt... és itt a fák, az erdők, a hegyek és a város mondják érte a kaddist — helyettem.

Leroskadtam az utcasarokra és sírtam, sokáig. De valami olyan boldogság töltött el, amelyet még soha sem éreztem gyerekkorom óta. Mint-ahogy az apám lenne valahol egészen közel hozzám és a fejemet simogatná. Már megtaláltam, már újra az enyém volt.

Ekkor határozottam el, hogy elmegegyek közelebb. Hogy *hazamegyek*, most már örökre.

A város fölött fölkel a nap és fényében felismertem a vidéket. Igen, az ő hegyei voltak. És az ő völgyei. Mert elfelejtettem elmondani, de ti talán tudjátok: nagyon szerette a hegyeket... a várost is, az embereket is... nagyon szerette...

A ger-i rebbe a fényűzés ellen

Varsóból jelentik: „A régi hitközségek „tekónajs“-ai (intézkedései) között többször találkozunk oly rendszabályokkal, amelyek a fényűzés ellen irányulnak. A régi zsidóság annyira meg volt terhelve adókkal, annyi különféle címen zsarolták a hatalmon levők, hogy a zsidóság vezetői szükségesnek tartották eltüntetni mindenféle fölösleges kiadásokat, mindennemű luxust, mert attól féltek, hogy a megadóztatás és a zsarolás fokozódni fog, ha a zsidók azt a látszatot keltik, hogy ők valóban „gazdagok“, azaz, ha a falat kenyéren kívül másra is jut nekik. A középkor óta a zsidóság gazdaságilag még talán sohasem volt oly kedvezőtlen helyzetben, mint most, amikor az állam nyíltan tönkreteszi a zsidókat a rettenetes adóval és titokban azzal, hogy látszólagos jogos címek és kifogások örvén tönkreteszi a zsidó létlehetőségeket. Ez indította a lengyelországi Aguda központi bizottságát, hogy a „Gerer Rebbe“ indítványára szervezett akciót kezdjen a fényűzés és fölösleges kiadások ellen. Minden hitközséghez fordulnak és felszólítják e fontos mozgalom támogatására. Következő 5 pontban jelölik meg az akció törekvését: 1) Lakodalmakhoz és egyéb családi ünnepélyekhez a meghívandók száma a lehető legcsekélyebb legyen. 2) Az egybekelt új párok keletgyéje és berendezése ne haladjon túl a hozomány bizonyos százalékát. 3) Drága szövetekből való, vagy drágán elkészített ruhát szombat és ünnepnap kivételével senki se viseljen. 4) Figyelmeztetni kell minden családi ünnepélynél az illetőket, hogy takarékoskodjanak a kiadásokkal. 5) A templomi szószékről és röpiratok útján kell fölvilágosítani a zsidóságot a fényűzésnek a zsidóságot érintő rombolására. — Amint e pontokból látjuk, különösen a kihírdetések körül küzd a zsidó közép osztály. Megállapítást nyert, hogy sok helyütt nem merik megtartani az esküvőt, mert a társadalomban szokásos igényeket nem tudják kielégíteni. Így tehát valóban közérdek, hogy a zsidó társadalom fokozott összetartással vívja meg az élet harcát, legalább olyan irányban, hogy csökkenjenek a kiadások, ha már a jövedelmek nem szaporodnak.

Groszberg Jenő:

Az ünnepek utáni böjtök imái

(Táanis zéni vechamisi veséni)

Rajs-chajdes Ijort és Chesvont követő szombat után, egymásután következő hétfőn, csütörtökön és hétfőn községi böjt van s minden vallásos községben rendszerint gondoskodnak arról, hogy a böjtölőkből kikerülhessen egy *minjon*. Ez a szokás nagyon régi lehet, mert már 800 év előtt Tajszezesz említi mint közismert böjtöt. (sőt már a „Maszechesz Szofrim“-ban is található rá nem egészen világos utalás; lásd „Bész Josef“ 529). A gemóre Kidüsin 81. ugyanis a zsidó erkölcstanról beszélve, mely elsősorban a férfiak és nők elkülönítésében kell, hogy megnyilvánuljon, azt mondja: „az évnek kelevénye az ünnep“. Ezt Tajszezesz úgy magyarázza: „az ünnepeken összejönnek a férfiak s nők az előadások hallgatására, s így alkalom van bűnre s ezért szoktak *Peszách* és *Szükajsz* után böjtölni.“ Ilyen elgondolásra találunk példát *Ijav*-nál (I. fej. 5). Ő áldozatot mutatott be gyermekieért, amikor a lakomázást befejezték, mert — mondá — talán vétkeztek. Chesvóban egyébiránt már a misna idejében böjtöltek a Palesztinában ősszel szükséges esőért.

Hogy miért éppen hétfőn és csütörtökön böjtölnek, annak is van, már a midrásban megemlégett, ősrégi tradíciója. Ennek értelmében, amikor Majse Rabéni felment a Szináj-hegyre, hogy bűnbocsánatot szerezzen az aranyborjú imádásával vétkezett népnek, csütörtök volt, s a kiengesztelődést jelző új köztáblákkal való lejövetele hétfőre esett. (Lásd *Tajszezesz* Bovo Kamo 82. és *Tur Ajrách Chájim* 134.)

Mindhárom böjtnapon a templomban *szelichajsz* mondanak, rendezen beiktatva a semajne észre „szelách lónü“ benedikciójába. (Szelichajszt mondanak még abban az esetben is, ha a gyülekezetben nincs 10 böjtölő; de ekkor ki kell hagyni a böjtölésre vonatkozó mondatokat, mint: „*táanis zéni kovü*...“ stb.)

A szelichajsz imákban állandóan visszatérő motívum I-ten 13 tulajdonságára vonatkozó hivatkozás, mert ez a 13 tulajdonság a Mindenható irtalmáról és kegyelméről szól elsősorban. Erre vonatkozólag azt olvassuk a talmudban (Rajshasonó 17.):

— Rabbi Jajchonon azt mondta: „I-ten elvonult Majse előtt s kinyilatkozta a 13 tulajdonságot“ — ezt úgy kell érteni, hogy felvonult előtte mint a fejét talisszal beburkoló előimádkozó a község előtt és megmutatta neki az ima rendjét, mondván, ha Jiszroél vétkezik, járjanak el az ima ezen rendje szerint és én megbocsátok nekik.

Ezért hangoztatjuk minden szelichóbeli imadarab után: I-ten. Te tanítottál bennünket a „tizenháromnak“ elmondására, emlékezzél meg számunkra a tizenháromban kifejezett szövetségről (kél hajrészó lónü lajmár selajs eszré...).

Az első hétfői böjtön (*séni*) megkezdjük a szelichót „*Jiszroél amchó*“ kezdetű imával, amely a zsidóság elnyomottságáról s I-ten-be vetett bizalmáról szól:

... *ישאל עמך עורכים*

Jiszroél néped imát rebeg —

elnyomják őket, segítségre szorul-

nak,

nyomasztó bajaik igájukat súlyos-

bitják —

mindez érte őket, de dicsőítik Ne-

vedet.

Az ima ezzel végződik („*chejécze kirooszchó*...“):

Közelségedet áhitozzák, bármi éri

őket,

hozd el mihamarább, a bejósolt se-

szentséges I-ten: tégy velük cso-

dát,

hatalmas az ő Megváltójuk, a sere-

gek Ura.

Utána még egy szelichót mondunk s azután következik a „*pizmon*“, a minden strófánál visszatérő refrénnel „*üláj jeráchém*“ („talán megkönyörül“). A költő felhívja a könyörület angyalait,

(*maláché rachmim*) hogy fohász-kodjanak a szenvedő népért. Az ötödik strófa így szól:

... *אולי ירחם אותי סלה נא*

Talán megkönyörül a bocsánatért

könyörgőkön,

akik hangoztatják dicsőségét min-

den időben,

egyesülnek bajukban imákat mon-

dani,

fájó szívüket kiöntik I-tenük előtt.

A hetedik strófa (*üláj jeráchém* *kepusé pónim*):

Talán megkönyörül, az alázatos

lelkűeket,

hallják gyalázásukat és nem

adnak válaszl,

az ő erejére várnak, segítségében

bíznak,

hogy nem marad el irtalma

végleg...

A csütörtök első szelichója a Tórárt tanuló nép testi és szellemi jólétéért könyörög:

... *ואלך היא נשואה וכך חסיה*

Hozzad emelkedik, benned bizik,

bűnei megbocsátására kije van

rajtad kiült?

kegyedben ha légióidnak szoldot

osztogatsz,

gyakorolj szeretetet vele, ki

idegenben van s megszégyenítve.

(Folytatása következik.)

Legizletesebb legjobb legolcsóbb

Weisz Jenő *orth. כשר* kávézó és étkezdéje

BUDAPEST, VII. DOB-UTCA 37

Hústalan menü P — 76

Húsos menü P 1.30

EKSZERÉSZ ÉS ÓRAS

Heiden Leó Budapest, VII., Király ucca 21.

TELEFON: JÓZSEF 381-10

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák, beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertálak, serlegek nagy választékban.

Álalkalmi és nászajándékok

brillians arany és ezüst tárgyakban, dús választék!

Olcsó gyári árak!

Hol maradnak a szombattartó cégek?

Május 11-én figyelemre méltó verseny lesz Budapesten. Felvonnak az ország kereskedelmi iskoláinak jeles növendékei, hogy szellemi tornán mutassák be tudásukat, képzettségüket és ügyességüket. A nyerteseket jutalmaznak ösztöndíjakkal, kitiüntetésekkel s — állásokkal. Sok fővárosi és vidéki cég felajánlotta a versenyt rendező OKISZ-nak (Országos Kereskedelmi és Ipari Szövetség), hogy a győzteseknek fizetéses gyakornoki állást bocsát rendelkezésre. Ez igen helyes eljárás. Az ország kereskedelmének és egyáltalában gazdasági életének csak előnyére van, ha a versenyben kiváló helyezkednek el. S ebben egy kis erkölcsi igazság is rejlik. Az életben olyan sokszor látjuk megcáfolva azt a természettani igazságot, hogy az életküzdelemben a kiválóbb győz, látjuk, hogy túlnyomóan a protekciós, az ösztököttesek felett rendelkező jut előbbre, s így mintegy ellensúlyozása annak a visszasságnak, ha valóban a jelesek jutnak előbbre, protekció, intrika, panamázás nélkül.

Ha mindezt megállapítjuk, ugye az azért is történik, mert a pályázók fele zsidó, és azoknak fele

orthodox családból származó ifju. Milyen különös és szomorúan furcsa eset áll elő azután, ha — egy orthodox ifju nyeri el a pálmát, amelyért állás jár, — oly állás, amelyet nem tud elfoglalni, mert a „semirasz sabosz“ elzárja előle az utat, mert nem tarthatja meg a szombatot a felajánlott állás mellett. Ez az állapot aztán ahelyett, hogy a nyertest felbátorítaná újabb törekvésre, lelohasztja akaraterejét, elcsüggeszti és sebet ejt lelkén. Ép ezért rendkívül kívánatos volna, ha szombattartó cégeink belekapcsolódnának az

GRADO Adriatengeri fürdő Pensio Grünlas és Paradies gyermekotthon villa Maricchio

Orth. כשר elsőrendű magyar és bécsi konyha, központi fekvés, teljes komfort. Gyermekotthont illetőleg jelentkezések május hó 20-ig. Kiváló alkalom orvosi és pedagógiai felügyelet mellett zsidó gyermeknyaralatra.

Teljes napi pensio P 8.—
כשרות-referenciák a „Hamburger Verein“-nál.

Okvetlen kérjen prospektust!

ügybe. Nagy kár volna, ha az állást felajánlók között szombattartó nem akadna. Eddig ugyanis még egyetlen szombattartó sem jelentkezett!

Zsidó és orthodox érdek, ha ilyen esetekben látnák az illetékes szervek és hatóságok, hogy vannak szombattartó cégek, akiknek modernsége érzéket ébresztett bennük a versenyekben rejlő fontos közérdek iránt és így számolni kell velük. Ne csak akkor vehessenek tudomást szombattartó cégekről, amikor panaszkodni kell a teljes vasárnapi munkaszünet, mint olyan intézkedés ellen, mely tönkreteszi az orthodox iparost és kereskedőt.

Jelentkezzenek tehát orthodox cégek is,

jelentsék be az OKISZ-nál (Andrássy-ut 25), hogy hajlandók gyakornoki álláshoz juttatni a győztesek közül azokat, de csak azokat, akikről megbizonyítható, hogy mindenképpen ragaszkodnak a szombat megtartásához. Ezek nagy nehezéssel indulnak az élet startján, megérdemlik a jó érzésű és szociális érzékű orthodox cégek támogatását.

A Szentföldről

A peszách Palesztinában
Peszách első napjai Jeruzsálemben nyugodtan teltek el. Az első napon rengeteg zsidó gyűlt egybe imára a *Kajsziel Maarovi*-nál. A hatóságok széleskörű biztonsági rendszabályokat fogantatosítottak, melyek főleg a kommunisták tevékenységének ellenőrzésére irányultak, akik azt az instrukciót kapták a kommunista internacionálétól, hogy a „Nebi-Musa“ (mohamedán husvét) ünnepén vérontást idézzenek elő. Három kommunistát el is fogtak. Röpiratokat terjesztettek, amelyekben a kormány, a cionisták és az effendik elleni harcra lázítottak. Ezenkívül attól is tartani kellett, hogy összeütközésekre kerülhet a sor a főmufti hívei és a vele ellenséges lábon álló hebroni arabok között. A hebroni arabok azon háborognak, hogy a hebroni egyházi javak jövedelmei — évi 40.000 font — a legfőbb mozim tanácsához folynak be, melynek élén a főmufti áll, — míg Hebron az 1929. évi arab zavargás és a zsidóknak ezt követő elmenekülése óta, szemmel láthatóan elszegényedik. Csak házbérben 20.000 font az évi veszteség.

A Nebi Musa (=Mózes próféta) ünnep alkalmából a mohamedá-

nok nagy tömegekben zárakoltak Jerichó mellé, ahol hagyományuk szerint Mózes sírja van (?) A menet ünnepélyes processzióban vonult végig Jeruzsálem utcáin, amelyekben több mint 10.000 néző, javarészt feketébe öltözött fátyolos mohamedán asszonyok, várakoztak. A tömegben zsidóellenes kiáltások és fenyegetések hangzottak el, de összetűztek maguk az arabok is. Valahányszor a főmufti valamelyik híve éltette a vezérét, nem jutott tovább az „Éljen...“nél. Túlkibálták a különféle átokok.

Orotáadás Haifában

Haifai jelentések szerint 1 munkásnőt és két zsidó munkást, amikor a *Haneser* cementgyárból a *Hadar Hakarmel* kertvárosát lakóhelyükre mentek, ortv megtámadták és megölték. A jelek azt mutatják, hogy szervezett támadásról van szó. A halottak nevei: Hinda Fischmann, Smüel Diesel és Jákob Zamir. A kormány 200 font jutalmat tűzött ki a gyilkosok kézrekerítésére. 50 arabot tartóztattak le a gyilkosság gyanúja alatt.

Lloyd George Dawid 15 évvel ezelőtt angol miniszterelnök volt abban a kabinetben, amelynek egyik tagja, Lord Balfour, a kül-

A talmud eme elbeszélésének minden egyes szava megdölgölésre készlet. Az akkori zsidóságban is voltak olyanok, akik azt hitték, hogy a „nagy Róma“, a kulturának akkori fővárosa keblére öleli azokat, akik igyekeznek hozzá asszimilálódni. Amikor R. Jehajsiúá Rómába utazott, megtudta, hogy a rómaiak ép oly kegyetlenek azokkal, akik a római eszmények szolgálatában állnak, mint azokkal, akik elkeseredett ellenségeik. Hisz azt a fiut is, akinek megjelenése, fodros fürtjei, oly anynyira megfelelt a római izlésnek, bebörtönözték. Elment tehát R. Jehajsiúá s megkérdezte: „ki adta prédává Jákajvot“, azokat a gyenge, asszimilálódó zsidókat, akik Jákajv neve alatt foglaltatnak össze. A fiu megértette a kérdést s azt felelte a próféta szavával: hogy a Tóra utjairól való letérés okozta a szenvedéseket. Rabbi Jehajsiúá pedig elhatározta, hogy kiváltja a fiut, hazaviszi s a fiu esete fogja tanítani a kételkedőket, fogja bizonyítani nekik, hogy nem használ a Rómában való boldogulásra a vallás törvényeinek elha-

gyása. A vadállatok megbocsátják maguknak a vérengzést, de a szegény báránynak nem bocsátanak meg semmit. (Ezt a szerző igen szépen s elmésen megírt állati mesével illusztrálja.) Ugy van, ahogy a talmud fent jelzett kijelentése szerint „minden nap“ az európai kultúra napjaiban is, bármilyen szelek fújnak, az északi szél, amely nevében a titkos (*cofajjn*) fogalmat hordja, a benngyökerező gyűlölet szele mindig ott van. Velük csak a déli szél veszi fel a versenyt, a déli irány bölcsenink kijelentése szerint (*horaj-cze lehachkim jadrim*) a bölcsességben való elmélyedést jelenti. Csak a Tóra-tanulás, a Tóra bölcsességbe való elmélyedés erősít bennünket a felénk üvöltő viharos szelek között. *Az örök gyűlölet ellen az örök nép csak az örök Tórában talál megerősödést.*

Az újpesti rabbi a homiletikai irodalom gazdagodását jelentő könyvének végén igen logikus s elmémozgató talmudikus fejtegetés (Béczo 18. lapjához olvasható. Melegen ajánljuk a *Gé Chizójajnt* olvasóinknak.

„Örök gyűlölet, az örök nép ellen“

— Az újpesti dájon új könyve —

Igen tanulságos könyvet jelentett meg Wachsmann-Leichtag Abraham újpesti orthodox dájon. „*Gé Chizójajjn*“ címen kiadta beszédeit héber nyelven. Egy-egy beszéd a zsidóság problémáinak egyikét tárgyalja velősen, úgy, hogy ha a két kötet beszédeinek címét nézzük, felvonul előttünk a zsidó kérdés egész komplexuma, megtárgyalva az orthodox zsidóság szemszögéből, midrási és talmudi helyek szellemes magyarázatával feltítve. A tartalomból kiemeljük a következő témákat: „Örök gyűlölet az örök nép ellen.“ „Jiszroel a számkivetésben.“ „Apák és a nevelés.“ „Ember és I-ten.“ „Jiszroel és tana.“ „A nép vezetői és félrevezetői.“ „Oknélküli gyűlölet.“ „Háládatosság.“ „Bizalom és kétségbeesés.“

Az egyes fejtegetések alaposáguk ellenére igen könnyed stílusban vannak megírva s így úgy szónokló rabbi, mint érdeklődő laikusok haszon-

nal forgathatják. A könyv szerzője kitünő héberséggel ír s minden fogalomra megtalálja a szabatos kifejezést. Hogy a könyv szelleméről fogalmat adjunk, közöljük az első beszéd vázlatos gondolatmenetét, melynek témája az örök gyűlölet, amely Jiszroel, az „örök népet“ körülveszi: „Négy szelvény fujdogál minden nap. Az északi szél mind-egyikkel fuj. A déli szél erősebb mindegyikükénél, mert hogyha ez nem volna, a világ nem állhatna.“ (Gitin 31.)

E talmudi kitételben a zsidóság világtörténeti helyzetét találjuk jelezve. A nagy kérdés az: Miért gyűlölnék bennünket? Az első ok az, hogy Tóránk törvényei elválasztanak bennünket a többiektől. Ilyen értelemben mondja a talmud is: „Miért nevezetitek a kinyilatkoztatás hegye Szinájnak, (ami pedig rokonhangzása a gyűlöletet jelentő „szinó“ szóval)? Azért, mert ő belőle áramlott gyűlölet az egész zsidóságra. A XX-ik században felkapott fajvédelmi elméletek azonban azt mutatják, hogy nemcsak ez a gyű-

lölet oka. Mert ha csak a vallás miatt volna a gyűlölet, akkor azoknak, akik már beolvadtak, akik elhagyták a vallás törvényeit, nem kellene gyűlölettel találkozniok. Pedig épen azt látjuk, hogy az asszimiláció nem használt. A fajelmélet szerint „*af al pi sechótó jiszroel hü*“, a kitért zsidó is csak zsidó maradt. A pogromok idején sem tettek különbséget vallásos és vallástalan zsidó között. Ilyen szemmel nézve megértjük a talmud elbeszélését (*Gitin 58*):

— Történt, hogy R. Jehajsiúá ben Chanano a nagy Rómában járt s hallotta, hogy a börtönben egy szép szemű, jó kinézésű, szépen fodrozott fürtű fiu van. Odaállott a börtön bejáratához s szólt a prófétaival: „*ki adta prédává Jákajvot s Jiszroel a zsákmányolónak?*“ A fiu azt felelte: „*Nemde az Örökkévaló, aki előtt vélkeztünk, kinek utjain nem akarunk haladni.*“ Erre azt mondotta R. Jehajsiúá: „*Biztos vagyok, hogy ez a fiu vallási ügyeket eldöntő mesterévé (majre hajroó bejiszroel)* lesz, bizony, ki kell váltanom, bármennyi pénzen is.“

ügyminiszter kiadta az ismert deklarációját Palesztina közjogi helyzetéről. A „Jewish Agency“ a kiváló államférfiu tiszteletére, aki mindenkor a palesztinai gyarmatosítás nagy barátjának mutatkozott, egy a nevét viselő zsidó falut akart alkotni zsidó földművesek letelepítése által. Az új falu neve „Kefar Dávid“ lesz. A terrvől figyelemreméltó cikket közöl egy berlini nem-orthodox orgánun. A cikkíró szerint ez az elnevezés, amely a bibliai király (Dovid Hamelech) nevével hozható összefüggésbe, tulajdonképen oly blaszfemiát, oly erkölcsi sértést tartalmaz, amely a nagy angol államférfiunak sem tetszhetik, hisz Angliában a nevelés alapja a Biblia-tisztelet. Evvel összefüggésben igen jellemző kijelentéseket olvasunk a fentnevezett lapban *Snornden* asszonytól, az angol kincstári kancellár nejétől, aki nagy szónoklatot tartott a minap, amelyben tanuvallomást tett arról, hogy keresztény létére mily lelkes híve és pártolója a palesztinai munkának. De kénytelen megállapítani, hogy a *palesztinai ifjuság egy részében nincs elég vallási érzés*. Amikor palesztinai utja alkalmából meglátogatta például *Jizreel* völgyében azt a helyet, ahol Gideon (*Gidajn*) küzdött, sokkal jobban meg volt indulva a hely történeti és vallási fontosságától, mint a kíséretében levő palesztinai ifju zsidók. Azzal fejezte be: „a palesztinai réteg, amely a vallást lebecsüli, mindig gondoljon arra, hogy Nagybritannia barátsága a palesztinai törekvések iránt elsősorban angol bibliai hagyományokon nyugszik.“

Grado tengeri fürdő CONTINENTAL PENSIO orth. כשר!

A „Verein zur Förderung ritueller Speisehäuser“, Hamburg, felügyelete alatt.

Kényelmes szobák, vízvezeték, első-rangu konyha, mérsékelt árak.
Prospektus kapható. Cím:
LEOPOLD MAJER, GORIZIA.
(Italien)

BECKERT HUGÓ

parókakészítő, specialista.

Most

Budapest, Dob-utca 27.

(Skrek ház) Lift.

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Acharé - Kedajsim, Ijor 8.

Háftajro: הלא כנני כושיים —

(Séni-chamisi-séni bencsolás) III. Perek

Gyertyagyújtás (Bpest) 6.30

שבת kimenetele 7.25

סוף זמן כריאת שבע 7.45

— Séni, chamisi, séni. —

OLVASÓINKHOZ! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 15-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja beföldön postafutárképpénztári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok tölti ki.)

— AZ UNGVÁRI VISZÁLY TELJES LIKVIDÁLÁSA. Megirtuk, hogy a két ungvári párt a *din tajró* döntése értelmében úgy egyezett meg, hogy a (csekély létszámu) kerületi hitközségeket külön meg kell szavaztatni, s ha az egyik is közülök R. Jajsuiát választja rabbijának, megilleti őt a „majre majrénü” cím. Ungvári jelentés szerint a kerületi választás megtörtént s a „ros besz-dint” megválasztotta némely kerületi község rabbijául és így a *din tajró* döntése értelmében „majre majrénü” felhívásra fog a Tóra elé járulni. Kivéve az ungvári nagy templomot és a *klauz-t*, ahol e cím továbbra is kizárólag Kohn főrabbit illeti meg.

— MI TÖRTÉNT TOKAJON? A „Zsidó Szemle” c. cionista orgánium legutóbbi számában támadja Jungreis Nándor tokaji főrabbit, mert a *Sabosz Hagodajl*-kor tartott drósója, a cionizmust élesen elítélő passzusokat tartalmazott. A lap támadásával szemben több tokaji hitközségi tag aláírásával hosszabb nyilatkozatot kaptunk, amely erélyesen védelmébe veszi a főrabbit, aki drósójában — ugymond — nem tett egyebet, minthogy a községben lábrakapott cionista agitációval szemben kötelességszerűen lángoló szavakkal rámutatott a magyar orthodox nagy gaonoknak a cionizmus és minden válfaja ellen 1904-ben kiadott tilalmára. A hitközségi tagok tiszteletüknek adnak kifejezést a nagy tehetőségű, ékesen szóló, mély tudományu fiatal lelkipásztor iránt, aki nyáját az igazi orthodox vallásosság és életfelfogás útja felé tereli.

— A TELJES VASÁRNAPI MUNKASZUNET SZLOVENSZKÓBAN. Pozsonyból jelentik: „A Szlovenszkóra májustól kezdve fokozatosan (előbb Pozsonyra, mint fővárosra, majd a vidékre is) kiterjesztendő teljes vasárnapi munkaszünet vallási hátránya máris előre veti árnyékát. Pozsonyban az elmúlt peszáchkor 2—3 üzlet, amely azelőtt zárva volt, ki lett nyitva. Egy őszeres a Zsidó-utcában kirakta az áruját. Ez a Zsidó-utca lakosságában oly megbotránkozást keltett, hogy nagy csődület támadt. Megtámadták az ünnepet megszegő őszereset, aki végül is kénytelen volt deferálni.” Az eset emlékeztetünkbe idézi a régi pozsonyi *jesiva-gabe*: *Reb Léb Grosz* begy szombaton a belvárosba, ahol egy nyitva tartó zsidó épen az üzlete ajtajában állt. — Mondja csak, uram — szólt a kereskedő felé — minek tart ön ma nyitva; hiszen ma szombat van, amikor amugy sem szabad eladni... Ha R. Léb Grosz ezen mondása a pozsonyi belvárosban csak józú viccként hathatott, — a Zsidó-utcában a valóságnak felel meg. A pozsonyi Zsidó-utca légköre ugyanis olyan, hogy ott valóban nem lehet eladni árut szombaton és ünnepezen s így az elhunyt *jesiva-gabe* humora értelmében igazán kár volt az illető kishitű őszeres szárnypróbálgatása... „Eladni amugy sem lehet, tehát akkor minek nyitott ki?”

— SZOMORU PESZACH LENGYELORSZÁGBAN. *Varsóból* írják: Varsóban, mely Európa legnagyobb hitközsége, közel 80.000 zsidó fordult különböző segélybizottságokhoz, hogy támogassák őket abban, hogy megarthassák a peszáchot. *Lodzban* 12.000 ember vétette fel magát a listába, melyet a segélyre szorultakról összeállítottak. Ezek között akadtak számosan, akik régebben évente 10.000 zlotyt is adtak

a peszách segélyakcióhoz. A lengyelországi hitközségek hivatalai előtt, mintha forradalmi mozgalmak játszódnának le. Megostromolják a hivatali helyiségeket a segélyreválók és éhezők, kik közül többen rosszul lettek a várakozás ideje alatt.

— LAKODALOM A REBBE HÁZABAN. Előző hírünkkel ellentétesen hangzik a következő varsói jelentés: Varsóban mult héten nagy lakodalom volt az ottwocki rebbe, R. Jiczchokl házánál. A leányát elvette egy dúsgazdag erdőtulajdonos, Katz József fia, aki a *gerer rebbe* hivatáshoz tartozik. A rebbe, R. Jiczchek 5 ezer dollár hozományt adott és azonkívül egy strájmilit 500 dollárért. Oly nagy volt a közönség kiváncsisága, hogy a rendőrségnek kellett a rendet fenntartani. Éjjel 11 órakor indult a vőlegény a *chüpe*-hoz, 20 kocsi kísérte, a kocsin fiatal emberek havdólekkel és faklyákkal. A menyasszonyon egy diadém volt, tele rakva briliánsokkal. Éjjel után 2-kor kezdődött a *chüpe*. Utána volt a nászajándékok kikiáltása. Több ezer dollár értékű ajándékot kapott az új pár. A „*mizve-tanc*” egész reggelig tartott.

— SIRKŐÁLLÍTÁS. A tavaly elhunyt váci gaon, R. Jesájó Silberstein z. c. l. sirköve — mint Vácraól jelentik — Ijor 25-én (május 12) lesz felavatva, a nagy gaon emlékéhez méltó keretben.

— A KITERÉS NEM HASZNÁL SEMMIT. Hamburgban Pohl rendőr-mester rálött főnökére, Lassely rendőrtanácsosra. Tettének okául azt hozta fel, hogy ő, mint nemzeti szocialista, nem tűrhet maga mellett zsidó feljebbvalót. A merénylet hírére érdeklődni kezdtek s kiderítették, hogy a meglött „zsidó” már egész kis gyermekkorra óta ki lett kereszteltetve szülei által és soha életében nem tudta, hogy zsidó. De a hitlerista alantasa mégis tudta.

Paróka

különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

Altschüler
Bp. VII., Csányi ucca 12.

(Király ucca sarok.)

Telefon: József 310-79.

— TÖRTÉNET A DIBUKRÓL. Munkácsról írják a következő misztikusan hangzó, de szemtanuk szerint valóban megtörtént esetet: „Egy ruszinszkói faluban néhány hét előtt W. G. 19 éves leány sulyosan megbetegedett s azt kezdte jajgatva említeni, hogy belé ment egy 18 év előtt elhunyt szekernicei ismerősének *dibük-je* (bolygó lélek) és nem akar onnan kimenni, amíg a munkácsi főrabbi, akit ő életében megsértett, nem bocsát meg neki. Ez a képzet egyre elhatalmasodott a leányon és egyre nagyobb kínokat okozott neki, amire szülei elvitték Munkácsra, ahol a főrabbi kinyilatkoztatta, hogy megbocsát a régi sértésért. Az ünnepélyes aktus után a leány egészen megkönnyebbült. Jelölül annak, hogy a léleknek rejtelmes területei vannak...”

— A NYIREGYHAZI SZEFARD IMAHÁZ rendes évi tisztújításának eredménye: Hönig Jenő I. gondnok, Schwartz Henrik II. gondnok, Grünberger Sámuel pénztárnok, Schatten Jakob ellenőr. Választmány: Heller Mór, Karfunkel Mihály, Weisz Lajos, Fisch Jakob, Leimsieder Jakob. Számvizsgálók: Klein József, Heller Lázár, Eisenberger Izidor.

— A „KRECSENYEVI” REBBE BPESTEN. R. Eliezer Wolf Rosenbaum, a M.-szigetén lakó, általában „krecsenyevi” (karácsonfalvai) rebbe néven ismert szentéletű férfi néhány napra Budapestre érkezett. Lugernál, Rombach-u. 12, l. em. lakik, ahol a hívők tömegesen keresik fel és kérik ki tanácsát ügyes-bajos dolgaikban. Szerdáig marad Pesten.

— AZ ÉRSEKUVÁRI HITKÖZSÉGBŐL. A peszáchra otthon tartózkodó bóchekek közül a hitközség felkérésére Stern Béla, Herzog József (pozsonyi növendékek), Weisz Jenő (nagysurányi növendék), Weisz Dávid (Galántán tanuló) tartottak *jeles charifusz- és magidusz-drósót*. — Az „Agudasz Jiszroél” női osztálya meghívására a bécsi „Bész Jakajv” intézet tanárnője, Landsberg Eva előadást tartott a zsidóság problémáiról. — A jesivára utazó bóche-

rek tiszteletére az „Aguda” ifjúsági csoportja *melavo demalkot* rendezett. Beszédet és Tóra-magyarázatot mondott: Stern Márton, Herzog Ernő és József, Quitt Izidor, Weiss Jenő, Grünwald Dénes, Stark Pinchosz, Weiss Henrik, Stern Miklós, Herzog Oszkár és Schönfeld Ignác.

— A SZIKSZÓI ORTH. HITKÖZSÉG rendes évi tisztújító közgyűlésén elnökké egyhangulag újból *dr. Fried Lajost* választották meg. Czeizler Lipót I. alelnök, Türk Zsigmond II. alelnök, Hartman Gyula és Stamberger Ernő ülnökök, Weisz Sámuel gondnok, Friedmann Vilmos ellenőr, Spitz Emánuel pénztárnok; Weiszfeld Izsák, Stamberger Márk stb. képviselőtestületi tagok; Spiró József, Schwarcz Zsigmond stb. számvizsgálók.

— JAHRZEIT. *Liszkárol* jelentik: „F. hó 26-án, vasárnap van a szentéletű „*Tal Chájim Übrochó*” szerzője halálzási évfordulója. A Jahrzeitra tömegesen szoktak Liszkára elzarándokolni.”

— A VÁGSELYEI HITKÖZSÉG 80 ÉVES JUBILEUMA. Mint onnan írják nekünk, ez a hitközség pár év-tized alatt fejlődött több mint 100 adófizető taggal bíró, zsidó szellemben vezetett közösséggé. Fennállása 80 éves jubileumára Dénes Géza nagyiparos s neje, gyönyörű, aranyalátszótt *porajcheszt* adományoztak a hitközségnek. *Strasser* főrabbi szellemes és szép beszédben fejtegette, hogyan fejlődött a hitközség és hogy egy orthodox hitközségre milyen feladatok várnak.

× Ha fáradt és izgatott, ha álmatlanságban és, gyakori félelemérzetben szenved, ha hasgöres, mellnyomás vagy szívfájás kínozza, akkor igyék reggel éhgyomorra 1—2 pohár természetes „*Ferenc József*” keserűvizet, mert ez megszünteti az emésztési zavarokat okozó s elhárítja a vértörlést. Az emésztőszervek gyógyításának több orvostanára elismeri, hogy olyan tüneteknél, melyek a tápcsatorna tartalmának önméregzéséből származnak, a *Ferenc József* víz kitünően beválk. A *Ferenc József* keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A SZARVASI TALMUDTÓRA egyeslet f. hó 14-én tartotta tisztújító közgyűlését: Meisels Henrik főrabbi diszelnök, König Henrik elnök, Schlesinger Adolf gondnok, Fleischer Bernát pénztárnok. Választmányi tagok: Rosenberg Gyula, Jakabovits Simon, Schwarcz Márton, Katz Samu, Schwarcz Izsó.

— A KISVARDAI „T. B.” tisztújítása: Kesztenbaum Márkusz elnök, Klein József és Braun Lajos gondnokok, Biedermann Sándor pénztárnok, Pollák Emánuel titkár, Preisz Lajos ellenőr. Választmány: Weisz József, Friedmann Zoltán, Kroó Sándor, Klein Lajos, Kopolovits Ábrahám.

— A VÁCI „TÓRASZ CHESZED” saszh-chevra egyesület a napokban tartott tisztújítása alkalmával elnökké újból *Ungár Jónást* választották meg egyhangulag, aki immár évek óta tölti be e tisztséget, közmegelegedésre. *Gabek* lettek: Friedmann Ábrahám, Schönfeld Viktor, Kohn Mór, Abelesz Henrik. — Az egyeslet kiváló előadói kara: *Meisels Hers*, a kitünő szónoki képességgel rendelkező új dájón: *Katzburg Dávid* közismert nagy talmudtudós, a „*Tél Talpijosz*” szerkesztője, *Leopold Herman*, a kiváló pedagógus. Naponként tartatnak *chümis-rasi, misnájosz, gemóre-, dinim-* stb. előadások. Az egyesület évenként az egész saszh-ra szíjümet rendez; a „*Tórasz Cheszed*” chevrohoz befolyó összegekkel, arra rászoruló, érdemes talmudtudósokat támogatnak.

A VÁCI „TÓRASZ-CHESZED” EGYESÜLET-ben a rendes előadásokon kívül a halottak lelki üdvéért egész éven át s a Jahrzeit-kor *misnájosz* lesz tanulva (utóbbi alkalommal Jahrzeit-méscest gyujtanak) és kívánatra *kadist* is mondanak az elhunytért. A hozzátartozóktól befolyó csekély összegek, de általában az egyesület összes bevételei szegény talmudtudósok támogatására lesznek fordítva. Felhivatnak mindazon zsidó testvérek, kik az elhunyt hozzátartozóikkal szembeni kegyeletüket a fentvázolt módon lerómi óhajják, küldjék be tetszészerinti hozzájárulásukat, az egyesület elnökének címére: Ungár Jónás, Vác.

Kizárólag egyedül orthodox kóser
WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423-65.

Felhívás! Értesitem igen t. vevőimet, hogy keksz-gyártmányaimat minden fogyasztó részére hozzáférhetővé tegyem és hogy a közönség kizárólag orthodox felügyelet alatt álló kekszet vásárolhasson, áraitam leszállítottam:

5 kgr. rendelésnél postán utánvétellel kilója P 1.10
— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt —

MULTHETI REJTVÉNYÜNK MEGFEJTÉSE: **הכחלה**. Salamon királyunk, *Sir-hasirim*-ben, Izrael közösségét a viruló rózsához (*chava-czelesz*) hasonlítja. *Rasi* citálja bölcsének mondását, mely szerint: „az összes szent könyveinket a „szent” jelző illeti meg, de a *Sir-hasirim* az „*kajdes kodósim*” — a szentek szentélye, mely allegorikus formában telítve van a Mindenható és Izrael közötti szeretet kimélyítésén alapuló i-tenfélelemmel. — Ha elhagyjuk a szó első (ח) és utolsó (ת) betűjét, akkor **כחלה** (=hagyma) szót nyerünk. A szóban előfordul a **צריך** (צ) betű. **Megfejtették:** Schwartz Bóruich, Rosenberg József és Chezel (Hadház), Grosz Czódek és Chájim (Magyaregregy), Gyémánt Alfréd, Birschitz Lipót és Blanka (D.-Streda), Blumenfeld Rózsi és Ignác (Hodász), Pollák Gyurika (Rakamaz), Mar-morstein Abraham és Irén, Grozinger Bözsi (Nagyecsed), Paplanos Menyhért (Rohod), Rose József (S.-A.-Ujhely), Gansl József, Márton és Vilmos (Bercel), Fürst Hedvig és Herman (Trnava), Jungreis Amrom (Gyöngyös), Reich Béla, Guttmann Herman (Nyirbátor).

— A PAKSI HITKÖZSÉGBEN a megejtett rabbiválasztással a béke korántsem állott helyre. Amint Paksról jelentik, a kisebbségben maradt párt, mely a választástól távol maradt, illetékes helyen óvást emelt a választás érvényessége ellen és *din tajró*t követel.

— A MISKOLCI TIFERESZ BACHURIM f. hó 12-én tartott tisztújító közgyűlésén megválasztottak: Elnök Lichtmann Lajos, ügyvezető: Steinmetz Andor, titkár: Klein Nándor, jegyző Edelstein Aladár, gondnok Holländer Armin, pénztárnok Weiszfeld Illés, ellenőr Weingarten Gyula, könyvtáros Grünwald Béla. Választmányi tagok: Szoffer Ernő, Groszmann Miklós, Zimmermann Béla, Berkovits Simon, Holländer Antal, Rosenthal Béla; póttagok: Klein László, Friedmann József, Schächter Dániel.

— HALÁLOZÁS. Megrendítő csapás érte Schwartz Herman miskolci rabbit, fiatal felesége elhunytával. Az elhunyt, ki a híres nagyszőlősi rabbi Smelke unokája és a szilágy-csehi főrabbi huga, egy közszeretben álló jámbor és nemeslelkű nagyszónok volt. Jóságossága s szegény-istápolása páratlan volt. Temetésén, melyen sokszáz ember vett részt, szívbemarkoló heszpedeket mondtak a mélyensújtott férj és fiai, Smelke és Avrohom, valamint veje, Juszt Mihály. — **הנצי"ה**

— A VELKYMEDERI CHEVRO BACHURIM Sabosz traktátus befejezése alkalmából szijüm-ünnepélyt rendezett, melyen, az ifjuságon kívül, a hitközségi tagok színe-java is részt vett. Schattin főrabbi magaróptü hadron-ja után Kornfeld Hillel egyleti előadó beszélt nagy hatással. Felszólaltak még: Span Lázár, Kornfeld Juda, Weisz Áron, Braun Manó, Jakobovits Chájim; Kornfeld Géza, József és Mór. A ben-csolást 525 Ke-ért adták el, mely ösz-szeget jótékony célra fordítottak.

— BEKÜLDÖTT HIREK. *Páparól* írják: „Pollák Artur, az egri saschevra kiváló elnöke és előadója peszáchkor városunkban volt vendégségben. A *siür-egylet* felkérésére az ünnep 7-ik napján az egyesület zsuffolt nagytermében nagy tetszést aratott charifusz- és magidusz-szónoklatot tartott.” — *Vámosmikoláról* jelentik: „Jungreis Áron rabbijelölt peszách utolsó napján a hitközség felkérésére igen mélyenjáró templomi ünnepi drótsót mondott.” — *Csornáról* írják: „Strasser Simon rabbi, a pozsonyi jesiva egyik kiváló előadója a peszáchot városunkban töltötte. A hitközségi vezetőség felkérésére az ünnep utolsó napján a bészhamidrosban, mely ez alkalommal zsúfolásig telt meg, mélyhatású agadikus és halachikus előadást tartott. Az élvezetes előadásért Szoffer Mózes ur tolmácsolta a hívek köszönetét.” — *Montreuxból* írják: „Folyó hó 19-én volt jesivánk 9-ik szemeszterének megnyitása. Csaknem 50 ifjú gyűlt egybe a kies fekvésű svájci jesivába, ahol Botschko rabbi nagy,

vallásosságtól telített, *müszor*-prédikációval nyitotta meg a jesiva nyári ciklusát.”

Kockarejtvény

(Hirschfeld Lajos, Vác).

A kockák olyképen töltendők ki, hogy: 1) a középső sor betűi egy harci eszközt jelentsenek, 2) a sorok úgy vízszintesen, mint függőlegesen ugyanazon szavakat adják.

Tátralomnic! Magas Tátra!

Egyetlen szigorúan megbízható orth. **כשר** Pensio a Magas Tátrában. Első-rangu konyha és kiszolgálás. Tátralomnic egyike a legszebb és legforgalmasabb helyeknek a Magas Tátrában. Egész éven át nyitva. SCHREIBER MÓR, TÁTRALOMNIC Bogsch Villa.

Családi hírek

Szoffer Miri Paksról, a megb. R. Jüdo Szajfer aradi főrabbi leányát eljegyezte *Duneitz J.* Szombathely.

*Groszmann Rózsi*ka Büdszentmihály, *Weinberger Lázár* Nyiregyháza, jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Fingerhut Izrael Bpest-Vác, eljegyezte *Schönberger Mancikát* Újpest. (Minden külön értesítés helyett.)

Fingerhut Izrael salgótarjáni jesivagondnoknak eljegyzése alkalmából *müszelton*-t kíván: *Zuckermann Izidor*, jesiva és menza gondnok.

Szerkesztői üzenetek

TÖBBEKNEK: Eljegyzési stb. családi hírek közzétételének minimális tarifája 4 pengő, 4 soron felül, 1 pengő soronként. *Az összeg előre küldendő be!* — RÁBAHIDVÉG: Némely embernek nagyon használ. — VÉSZTŐ: „Hamiczpo” nem jelenik meg, a másik lap címe: Redaction „Mosnajim”, Jerusalem. — P.: Tévedés! A „Zsidó Ujság” sohasem hagyja magát pártpolitika által befolyásolni!

— REUMÁBAN SZENVEDŐ, mankón járó, szegény, 72 éves ember, vagyónát, 450 pengőt, elveszítette. Kéri a becsületes megtalálót, hogy azt címére eljuttassa. Deutsch Mór, Bpest, Laudon-u. 5. szám.

A bazini autodafé

9. Történeti elbeszélés a XVI. századból. Irta: Stadler Károly

Mielőtt e rémes vádnak a bazini vérbírótság előtt történt tárgyalását ismertetőnk, rövid visszajelentést vetünk a magyarországi zsidók történetére, mely azután megvilágítja a bazini esetet és elbeszélésünk keretét mintegy kiegészíti.

Váltakozó helyzet

A régi Magyarország területén már a honfoglalás idejében, vagyis 1000 év előtt is éltek zsidók, kisebb számmal. Később, bevándorlás útján emelkedett a számuk, de ekkor már csak mint túrt elem, idegen fajként kezelték őket. II. Endre király 1255-ban hozott rendelete minden országos hivatal tisztének viseléséből kizárta a zsidókat. Később némiképpen javult a helyzetük és az ország befolyásos körei, kik a zsidókban olykor-olykor kereskedelmi és közgazdasági zseniket fedeztek fel, gyakran kikérték a zsidók tanácsát. Midőn azonban a kormány egy *Izsák* nevezetű zsidót kassai kir. pénzmesterré nevezett ki, a nép zúgolódni kezdett s szidta az urakat, „kik a zsidókkal cimborálnak”.

Sárgafolt

Későbbben, egészen a XVI. századig az egész országban érvényben volt az u. n. „Buda-városi jog” azon intézkedése, mely szerint a zsidók a többi lakosságtól való megkülönböztetés jeléül *sárga folt*tal ellátott vörös köpenyt tartoznak viselni. Egyesekkel azonban kivételt tettek. Így *Dobzse László* felmentett egy Zachariás nevű zsidó orvost a sárga folt viselése alól; ugyancsak engedélyt kapott egy Mendel Jakab nevű zsidóbiró, *II. Lajostól*, hogy a középkor szegényfoltját magáról ledobja. II. Lajos későbbben teljesen eltörölte a sárgafoltot.

Zsidóellenes izgatások végzetes következményei

Érdekes megjegyezni, hogy a nemes király intézkedését a pozsonyi polgárság ellenszenvvel fogadta. Általában a németajku lakosok tápláltak antiszemita érzelmeket. A németek lakta városok zsidóellenes izgatásai azután végzetes katasztrófákat idéztek elő. Így 1494-ben *Nagyszombalban* vérvádat koholtak 12 zsidó férfi

Szellemességek...

Rabbi Avróhom, a „*buczaezi*”, egyszer majhel-funkciót végzett olyan házban, ahol a „kvätter” egy gazdag ember, de közismert „amhoórecz” volt. Mikor a rebbe a körülmetélést elvégezte, azt mondta neki a koma:

— No, ma a rebbe meghajlott előttem...

Rabbi Avróhom azonnal felelt, a következőképen:

— Helyes, így is van ez jól, mert meg van írva a Tórában: „*vajistáchü avróhom lifné am hoórecz* — Avróhom meghajlott az am-hoórecz előtt...”

Egyszer valaki azt kérdezte Rabbi Bünemtől:

— Hogy van az, hogy én menekülök a kóved elől, de a kóved nem fut utánam, holott a talmud bölcsői azt tanítják: „*kol hábajréach min hakóvavajd, hákóvavajd rajdef achrov* — aki szökik a tisztelettől, a tisztelet szalad utána...”

— Ennek az az oka, — felelte a rabbi — hogy te hátra szoktál pislantani, vajjon a kóved nem szalad-e utánad?

Az öreg belzi caddik elé jött egy fiatalember és kérdezte:

— Milyen „siürt” ajánl a rebbe tanulásra?

— Tanulj „*kol soó*”-t (ez Peszóchim traktátusának egy fejezete, de azt is jelenti, hogy „minden időben”) a „*Ros*”-sal („*Ros*” egy kommentár a talmudhoz, de „fejet” is jelent) — hangzott a rebbe szellemes válasza.

A briszi rabbi, *Reb József Beer* hires volt éles elméjéről. *Fia Reb Chájim* vetekedett vele tudásban. A kettőjük közti különbséget az apa a következőképen jellemezte:

— Ha tőlem valamit kérdez valaki, akkor én is és a kérdező is ki van elégtve, ellenben ha fiamhoz intéznek egy *kase*-t, akkor egyikük sines megelégedve. Miért? — Ha én hozzám intéznek kérdést, adok rá jó feleletet s mindketten örülünk neki. Ha fiamtól kérdeznak valamit, akkor ő a legjobb „*kase*”-ről bebizonyítja, hogy — egyáltalán nem „*kase*”... *Sch. S.*

SZOMBATHELYEN legizletesebben és legolcsóbban étkezhetik **EINHORN SIMON**

orth. kóser vendéglőjében. Bélsikátor 3. Előzékeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmat jutányosan vállal.

Trencsénteplic-fürdőn

a legjobb orth. kóser penzió a Fischhof-féle vendéglő a park közvetlen közelében. Elismert kitűnő konyha és kiszolgálás. — Tulajdonos: **FISCHHOF ADOLF** vendéglős Gálántáról.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. **Allást keresőknel** szavankint 13, vastagon szedett betűkből 28 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

KIZARÓLAG előkelő partieteket közvetít a társadalmi szabályok betartásával. Válaszborítékos ajánlatok „Diskrét” jelígre e lap kiadóhivatalához küldendők.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

SZLOVENSZKÓ egyik forgalmas városkájában, tekintélyes, vallásos család, intelligens leánya részére — kinek jólmenő női divatüzlete és hozománya van, — megfelelő kereskedő, utazó vagy hivatalnokember, 30 éven felüli, (esetleg özvegy) kerestetik. Ajánlatok „Komoly szándék” jelígre, Bratislava, Hauptpostlagernd, kéretnek.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

INTELLIGENS, jólelkű, szép, nemesszívű rokonom részére **משפחה טובה**, 6000 P hozománnyal, talmid-chóchoch ש"י-t keresek. Esetleg megfelelő fiatal özvegy. Ajánlatokat válaszbélyeggel „szerecsenc” jelígre a kiadóba kérek.

LÓWINGER SÁMUEL, Kaba. Házasságközvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

Különféle

KERESEK 21 éves ügyes üveges segédet, vallásos, megbízható, aki mészkereskedésben is segíteni tud. Friedman Sal. Celldömölk.

KERESEK egy bócher, ki 5-6 gyermeket *alef-bésztől* *gemóre-rasi-ig* tanítana. Cim válaszlappal a kiadóban.

ELVESZETT! Bpest-Celldömölk között a vonaton ellopták értékes *talizomat*. Ha netán eladásra kínálnák valahol, kérem a kiadóhivatalat „*hasovasz avédo*” jelígre értesíteni.

HÁZTARTÁS minden ágában jártas tisztességes zsidólány kerestetik azonnali belépésre. Fizetés megjelöléssel irjanak Schwarcz Ferenc, Nagygéc, Szatmár-m. címre.

KÜLÖNBEJÁRATU szoba fiatalembernek vagy öreg házaspárnak, esetleg orth. kóser ellátással is. kiadó. Weisz libaüzlet, Bpest, Murányi-u. 27. Kapu előtt, 51-es fülke.

ENGEL ORTH. KÓSER étkezdéje, Miskole. Arany János-u. 11. Menürendszer. Utazóknak nagy árengedmény. Lakodalmat olcsón vállalok.

HÁROMTAGU orth. családhoz egy fiatal nő, aki a háztartás minden ágában jártas, azonnal felvétetik. Takarításhoz segítenek neki. Gárdos, Újpest, Damjanich-u. 4.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Értesítem a nagyérdemű közönséget, hogy *Miskoleon* orth. kóser étkezdémet megnyitottam. Megbízható, szolid árak, pontos kiszolgálás. — Özv. Szabó Ábrahámné, Miskole, Zsolczi-kapu 14.

Függöny maradékvásár

LÖWY ARTHUR-nál

Francia csipkeszövetek négyzetmétere 2 pengő

Király - utca 15
Lipót-körut 25

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása areról, karról, szépségápolás, helvi soványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Díjtalan tanácsadás). „Miracle” hajeltávolítószert szétküldése utasítással: Budapest, VI. Andrassy-ut 38. Párizsi Áruházal szemben. Kérjen prospektust!

VALLÁSOS szakácsnét alkalmazok május 1-re. Steiner Vilmosné, Pápa, Eszterházy-ut 10.

50 ÉVES özv. ember, 12 évi fakeskedői gyakorlattal, állást keres, esetleg *gemóre-tajszefesz*-tanításra is vállalkozik. Cim: „Komoly ben tajre” jelígen, válaszlappal a kiadóban.

„FAVORIT”
fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UTCA 51.
Szombaton zárva.
Értesítésre házhoz küldök.

Steiner G. József
könyv- és papirkereskedő
מוכר ספרים
Budapest, Kazinczyu. 31

Csodaszép
parókák

Tartós ondulálás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ץ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Óbudai
Freudiger Ábrahám:

Lag-boajmer

A *szefiró*-napok mélabús hangulatát megszakítja egy napra a *Lag-boajmer*. Az ifjuság ünnepe volt ez mindenkor. Mert *Rabbi Akivó* ifju tanítványai között dúló halálos vész az *ajmer* 33. napján szűnt meg. Mivelhogy a zsidó felfogás szerint nincs ily halál bűn nélkül, a hagyomány a tömeges pusztulást abban találja, hogy gyűlöltek egymást, hogy nem vették példaképül nagy mesterüket, *Rabbi Akivót*, akinek szíve telve volt szeretettel zsidó népe iránt, aki érette a *Bar-Kochba* küzdelmeibe is beavatkozott, aki tanított Tórát s aki megmutatta, miképen kell a zsidóságról küzdeni és miképen kell vértanúságot szenvedni I-tenért és a Tóráért.

És a megemlékezés *Lag-boajmer* napján feleleveníti bennünk *Rabbi*

Simon ben Jajchoi egyéniségét. A *Czefasz* melletti *Merón*-ban ülnek meg „mennyezőjét” (*hilulo*), azaz az örökkévalósággal való egyesülését s dicsőítik benne azt a férfit, aki a szent *Zajhár* szerzősége által felbressztette sok százezer zsidó szívben az elmélyedő, meleg érzésektől táplálkozó, a hideg ést legyűró vallásosságot. Yagy tizennégy század mulva ugyanazon a napon hunyt el, az askenáz vallásosság lerögztítője, a *minhogoknak* hűséges regisztrátora, a *Sülchon Órúch* kiegészítője, a *Remó*, *Rabéni Majse Isserles*, aki a vallástörvények pontos kutatásainak példáját adja nekünk.

Amikor a *Lag-boajmer* az ifjuság ünnepe, akkor a *Lag-boajmer* történelmi emlékei utmutatást adnak nekünk mai vallási életünkben. A zsi-

dó közösség *Rabbi Akivó*i szeretete nélkül nem tudunk áldásos munkát végezni. E közösség fenntartása érdekében nevelni kell zsidó erényekre és fenkölt etikára az ifjuságot. *Rabbi Akivó* mellett a történelem felvonultatja *Lag-boajmerkor* a miszticizmusig elmélyült vallásosság képviselőjét: *Rabbi Simon* ben *Jajchóit* és vallásosságunknak részletes kodifikátorát, *Rabéni Majse Isserles*t. Oly ifjuság kell, amely mindegy sugárforrásából egy-egy sugarat magába szív. Oly ifjuság kell, amely jól ismeri a vallástörvényt, amelynél a szerzett tudás a vallásérzés mélységessé tételére szolgál, amely szereti a zsidóságot és emberi erényekkel nagygy akarja tenni. *Ezt akarja szívünkbe inni a Lag-boajmer!*

A vallásos élet állandósága

A sajnálatos s mélyen megbotránkoztató, szörnyűséges dohány-temp-lomi merényletnek egy emlékezetes visszhangja támadt hétfőn, a *tánisz-seni* napján. A pesti neológok a pesti izr. hitközség rabbisága által kiirt bójtót tartották meg. Hallomás szerint sokan jelentek meg a minchónál és sokan bójtoltak; *olyanok is, akik egyébiránt semmiféle más bójtót nem tartanak*. De a rettenetes esemény megrázta őket, zsidó érzésüket, és szolidaritásuknak kifejezést akartak adni. Amit békés napok nem tudtak kiváltani a szivekből, azt a megrendülés elérte. De ilyen bójtnél fel kell figyelünk s eszünkbe juttatnunk azokat a tanításokat, amelyek az egész szent irodalmunkból szólnak felénk, amelyek a bójtót csak *oly mértékben* becsülik értékesnek, amilyen arányban megte-

résre, erkölcsi megújodásra indít és figyelmeztet. A bójt célja a *bűnbánás* — tanítják bölseink. Némely esemény megráz egy rövid időre s érzelmeket ébreszt. De az orthodoxia, az igazi vallásosság, a Tóra törvényeinek pontos megtartása és nevelői hatásának az egész emberi létünkbe való besugároztatása épen abban mutatkozik, hogy a mindennapiságban, a mindennapi életben, az élet minden körülményében első és főszabály a szent Tan, és nem szükségesegek viharok, megrendülések, az élet fájdalmas eseményei, sebeket okozó fordulatok, hogy a hívőknek eszükbe juttassák a vallási törvény vagy a szent hagyomány rendelkezéseit. Ugy van az, amint a *Királyok* könyvében (*Melóchim* II) olvassuk az *Élijohü* prófétának juttatott i-teni kinyilat-

koztatást. Nem a sziklákat döngető viharban, nem földrengésben, nem emésztő tűzben nyilatkozott meg a Mindenható, hanem *csendes suttogás, szelid hangjai mellett*. Csak a Tóra törvényeinek állandó betartása nevelhet bennünket arra, hogy ne a katasztrófák viharjában, a megrendültség kataklizmáiban, összeomlások emésztő tüzeiben találjuk meg a vallást-erősítő mozzanatokat, hanem a rendes, külsőleg szürke élet csendesen haladó menetében. Ne csak akkor adjunk hálát életünk mennybéli intézőjének, amikor fegyverek öldöklő zöreje ráz meg minket, hanem minden óra zengje az Ur dicsőségét: *„egyik nap a másik napnak hirdesse az ígét”* s idegződjék be lelkünkbe a mindennapi imánk ama részlete, amelyben a hívő hálát ad „a csodákért, amelyek mindennap

Pollák Sarolta